

Beszámoló

A Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete és az Egyházi Muzeológusok Egyesülete 2018. évi vándorgyűlése és konferenciája, Kolozsvár, 2018. július 2-4.

Az egyesület idei vándorgyűlésének Kolozsvár adott otthont, immár másodszor, hiszen közel két évtizede, 1999-ben is már egy alkalommal is az erdélyi város vendége volt az Egyesület. Erdély területén pedig utoljára pedig 2009-ben tartottunk vándorgyűlést, Gyulafehérváron, ahol az egyházi könyvtárosok, levéltárosok és muzeológusok együtt voltak jelen. Vendéglátónk ezúttal az Erdélyi Református Egyházkerület Központi Gyűjtőlevéltára volt, de a szervezésben az erdélyi unitárius és katolikus levéltár munkatársai is kivették a részüket. A nagyobb távolság miatt a program is némileg rendhagyó volt, hiszen a hosszabb utazás miatt az első és utolsó nap – általában csak félnapnyi – programjai egész napra egészültek ki.

Itt kell megemlítenünk azt a külön nehézséget, amely a vándorgyűlés előtt egy hónappal derült ki: konferenciánk eredetileg tervezett szálláshelye, a Protestáns Teológiai Intézet meghosszabbította a tanévet. Ezért a kolozsvári főszervező, Ősz Előd kénytelen volt új szállást keresni, amelyet a Bethlen Kata Diakóniai Központban talált meg. A konferencia maga azonban a Protestáns Teológiai Intézetben volt. A két helyszín mintegy félórányi sétára volt egymástól, amely végül azt eredményezte, hogy a résztvevők Kolozsvárnak olyan arcát is megismerhették, ahol turisták nem szoktak járni.

Vándorgyűlésünket ismét közösen rendeztük meg az Egyházi Muzeológusok Egyesületével, amely megoldás immár 2012 óta mindkét fél részére hasznosnak bizonyul.

július 2. hétfő

A program az előző napon megérkezettek számára közös áhítattal és eligazítással kezdődött a Bethlen Kata Diakóniai Központban, majd a résztvevők városnézésre indultak, amelynek szakmai tekintetben fő célja a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár Kolozsvári Gyűjtőlevéltára volt a Szentegyház (Iuliu Maniu) utcában. Itt őrzik a kolozsvári főplébánia és a kolozs-dobokai főesperesi kerület egyházközségeinek levéltárait. Megjárták a Szent Mihály templom toronyszobájában levő könyvtárat is, amelynek alapjai középkoriak.

Az ebéd után a program Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár és az Erdélyi Református Múzeum meglátogatásával folytatódott, amelyek a Protestáns Teológiai Intézet szomszédságában található egy közös épületben, amelynek ünnepélyes átadása 2017. október 6-án a reformáció 500. éves évfordulójának kolozsvári ünnepe keretében, Orbán Viktor miniszterelnök jelenlétében történt meg.

Ezt követően került sor a MELTE és az EME párhuzamosan megtartott szokásos éves közgyűléseire. A MELTE esetében ez az elnöki, titkári és gazdasági beszámolók mellett egyben tisztújítást, az Intézöbizottság teljes újjáválasztását jelentette. Ennek előkészítésében és a választás lebonyolításában a jelölöbizottság Mózessy Gergely vezetésével kiváló munkát végzett.

A program a Farkas utcai református templomban tartott ökumenikus istentisztelettel folytatódott, majd a szomszédos Református Kollégiumban megtartott közös vacsorával zárult. Eközben összeült a MELTE újonnan megválasztott Intézöbizottsága (római katolikus részről Bernád Rita, Koltai András és Vajk Ádám, görögkatolikus részről Majchrics Tiborné Újteleki Zsuzsanna, evangélikus részről Czenhe Miklós, református részről pedig Farkas Zsolt és Ősz Sándor Előd, valamint Damásdi Zoltán, Karlinszky Balázs és Garas Norbert pótagok). Az IB választotta újra az Egyesület vezető tisztségviselőit (elnök Koltai András, titkár Vajk Ádám, gazdasági ügyintéző Majchrics Tiborné Újteleki Zsuzsanna).

július 3. kedd

A vándorgyűlés második napja, amelyet főként a szakmai és tudományos előadások töltöttek ki, a Küsmődi Attila szamosújvári plébános által vezetett reggeli imádsággal kezdődött a Protestáns Teológiai Intézetben.

A konferencia első egységét a „Sematizmusok, névtárak, archontológiák” témájához kapcsolódó előadások töltötték ki. Kertész Botond (Evangélikus Országos Múzeum), Hudi József (Dunántúli Református Egyházkerületi Levéltár), Szögi László (MTA Egyetem-történeti Kutatócsoport), Lakatos Andor (Kalocsai Egyházmegyei Levéltár) és Karlinszky Balázs (Veszprémi Érseki Levéltár) az intézményeikben végzett vagy folyamatban levő proszopográfiai vállalkozásról számoltak be. Az előadások közös tanulsága, hogy bár a módszertan továbbra is alapvetően a levéltári forrásgyűjtésen és feldolgozáson alapszik, a számítógépes módszerek lehetőségei fejlődése újabb, egyre átgondoltabb rendszerek létrehozását teszi lehetővé, de jól átgondolt adatbázis csak jó adatgyűjtésre, kellően gazdag tartalomra építhető.

A konferencia második egységét Ziegler Ágnes előadása jelentette, aki a brassói Fekete templomot mutatta be a legújabb kutatások alapján.

Az ebéd előtti programot a „Új kihívások a levéltári és múzeumi informatikában” című kerekasztal beszélgetés jelentette, amelyet Lakatos Andor vezetett. Ő olvasta föl a Koltai András által írt vitaindítót is, amelyben a levéltári digitális szoftverek hiányáról a nyílt forráskódú, hálózaton keresztül elérhető közös adatbázisok szükségességéről és a közös gyűjteményi portálokról volt szó. Lakatos Andor a MELTE ezzel kapcsolatos terveiről, elsősorban a közös e-kutatás megvalósításáról, Smohay András pedig a múzeumi adatbázisokról beszélt.

Ebéd után Oláh Róbert tartott beszámolót arról, hogy az új európai Általános Adatvédelmi Szabályozás milyen feladatok elé állítja az egyházi levéltárakat, majd az egyes gyűjtemények beszámolóit hallgattuk meg a „Gyűjtőterületi munka, helyi állagmegőrzés, begyűjtés” témájában, méghozzá először a levéltárosok, majd a muzeológusok részéről. Az Erdélyben zajló iratbegyűjtési munkát az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár részéről Tóth Levente, a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár részéről Bernád Rita mutatta be, a Pécsi Egyházmegyei tapasztalatairól pedig Damásdi Zoltán számolt be. A muzeális tárgyak erdélyi értékmentéséről Hegedűs Enikő (Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség) és T. Horváth Iringó (Erdélyi Református Múzeum) számolt be.

A program hátralevő részében a 450 éves Unitárius Egyház mutatkozott be, részben Kovács Sándor és Molnár Lehel előadásaival, részben úgy, hogy a résztvevők személyesen is fölkeresték az unitárius hivatal épületét. Kovács Sándor az 1568. évi tordai országgyűlésről, az azt övező félreértésekről és mítoszokról beszélt, Molnár Lehel pedig az unitárius egyháztörténet levéltári forrásait mutatta be. A püspöki hivatalban Bálint Benczédi Ferenc püspök fogadott minket, megmutatta a dísztermet, a tanácsstermet, a könyvtárat, és természetesen meglátogattuk a levéltárat is. Itt került sor a napi hivatalos programot lezáró vacsorára is.

július 4. szerda

A vándorgyűlés harmadik napját egy buszos szakmai kirándulás töltötte ki, amely során Dél-Erdély egyháztörténetének legizgalmasabb, kevésbé ismert helyeit látogattuk végig, elsősorban Ősz Előd és a helyi vendéglátók szakértő vezetésével. Az első helyszín a későközépkori unitárius templom volt Ádámoson, amelyet a különleges tornyú küküllővári református templom majd pedig a bolkácsi evangélikus erőtemplom követett. Itt Kertész Botond orgonajátékának segítségével elénekeltük a Luther által írt *Ein Feste Burg is unser Gott* kezdetű korált is. Ezután a romániai görög katolikus egyház központját, Balázsfalvát látogattuk meg, ahol – a nagyérsek betegsége miatt – Vasile Bizău, a nagyérseki kúria püspöke fogadott minket. Az ökumené teljessége érdekében a következő állomáshelyünk a tövisi római katolikus

templom és egykori ferences majd pálos kolostor volt. Végül pedig a kirándulás utolsó célpontja Nagyenyed volt, ahol a református iskola igazgatója fogadta a vándorgyűlés résztvevőit, illetve a könyvtárosok mutatták meg intézményeiket.

A MELTE éves vándorgyűlése hagyományosan a Kárpát-medencei magyar egyházi levéltárosok legfontosabb találkozási lehetősége, amely egyben a vendéglátó gyűjtemény szakmai bemutatkozására is lehetőséget ad. A résztvevők így tehát örömmel állapíthatták meg, hogy az erdélyi egyházi gyűjtemények számában, életében és működésében is nagy fejlődés történt azóta, hogy 1999-ben és 2009-ben erre jártunk.

Budapest, 2018. aug. 31.

Koltai András